

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Козак Ю.Г.

“ ____ ” _____ 2017 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «міжнародна економіка»

за темою:

«Проблеми та перспективи включення Одеського регіону у міжнародну
транспортну інфраструктуру»

Виконавець

студентка 4 курсу, 3 групи
спеціальності «Міжнародна економіка»
Павлова Альона Сергіївна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри МЕН
Пономарьова Галина Олександрівна

ОДЕСА 2017

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти аналізу міжнародної транспортної інфраструктури	
1.1. Поняття міжнародної транспортної інфраструктури.....	5
1.2. Специфіка сучасного розвитку міжнародної транспортної інфраструктури.....	12
1.3. Методичні основи оцінки регіональної транспортної інфраструктури.....	16
Висновок до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану включення Одеського регіону в міжнародну транспортну інфраструктуру	
2.1. Аналіз сучасного стану транспортної інфраструктури Одеського регіону.....	27
2.2. Аналіз сучасних вимог до регіональної транспортної інфраструктури щодо вступу у міжнародну.....	36
2.3. Аналіз проблем транспортної інфраструктури Одеського регіону.....	40
Висновок до розділу 2.....	46
РОЗДІЛ 3. Напрями та перспективи включення Одеського регіону в міжнародну транспортну інфраструктуру	
3.1. Реформи загальноукраїнського та регіонального характеру, які впливають на включення транспортної інфраструктури Одеського регіону у міжнародну....	48
3.2. Пріоритетні напрями розвитку транспортної інфраструктури Одеського регіону.....	69
3.3. Економічний ефект від запропонованих заходів.....	72
Висновок до розділу 3.....	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

Одеський регіон займає дуже привабливе та економічно вигідне географічне положення на території України. Через нього проходять декілька стратегічно важливих міжнародних транспортних коридорів. На сьогодні надзвичайно актуальним є інтеграція України у Європейський Союз. Одним із секторів трансформації законодавства та загального стану є транспортний комплекс України. Транспортна інфраструктура Одеського регіону є частиною цього комплексу. На Одещині розвинені усі види транспорту, а морський має дуже важливе стратегічне значення, особливо з урахуванням втрати портів Автономної Республіки Крим.

Наразі дуже важливо привести законодавчу базу та стандарти транспортної сфери до Європейських стандартів. Одеський регіон займає активну позицію у впровадженні проектів та реформ, а також розробок цієї галузі.

Тема дипломної роботи дуже актуальна у зв'язку з зазначеною інтеграцією України у ЄС, також розвиток транспортної інфраструктури Одеського регіону дасть змогу налагодити відносини з країнами Сходу, та буди головною сполучною ланкою між Заходом та Сходом. Через наявність усіх видів транспорту, а особливо – залізничного та морського, Одеський регіон може стати основним логістичним центром України.

При виконанні роботи застосовувались наступні методи досліджень: загальнонаукові методи пізнання: формальна логіка (аналіз і синтез, індукція та дедукція), діалектична логіка (сходження від абстрактного до конкретного), системний аналіз; економіко-статистичні методи.

Об'єктом дослідження є процес включення та адаптування транспортної інфраструктури Одеського регіону до міжнародної.

Предметом дослідження є транспортна інфраструктура Одеського регіону, її сучасний стан та проблеми розвитку, вплив на соціально – економічний розвиток усього регіону та значущість на шляху до включення у міжнародну транспортну інфраструктуру.

Метою роботи є розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо вирішення проблем та визначення перспектив включення Одеського регіону у міжнародну транспортну інфраструктуру.

Мета роботи досягається за допомогою вирішення таких задач:

- Визначення поняття міжнародної транспортної інфраструктури.
- Розгляд специфіки сучасного розвитку міжнародної транспортної інфраструктури.
- Ознайомлення з методичними основами оцінки регіональної транспортної інфраструктури.
- Аналіз сучасного стану транспортної інфраструктури Одеського регіону.
- Аналіз сучасних вимог до регіональної інфраструктури щодо вступу у міжнародну.
- Аналіз проблем транспортної інфраструктури Одеського регіону.
- Розгляд реформ загальноукраїнського та регіонального характеру, які впливають на процес включення Одеського регіону у міжнародну транспортну інфраструктуру.
- Виокремлення пріоритетних напрямів розвитку транспортної інфраструктури Одеського регіону.
- Визначення ефективності запропонованих заходів.

Практична значущість роботи полягає у систематизації проблем транспортної інфраструктури Одеського регіону та варіантів їх подолання на шляху до включення у міжнародну транспортну інфраструктуру. Запропоновані заходи можуть набути подальшого наукового розвитку та практичного економічно ефективного втілення.

Дослідницька діяльність транспортної системи представлена такими науковцями як П'ятаченко Г. Г., Гілецький Й. Р., Заблоцький Б. Ф., Заставний Ф. Д., Дорогунцов С. І, Олійник Я. Б, Заяць Т. А., Бандур С. І, Цибуляк В. П.. Питання транспортної системи також були висвітлені в працях таких вчених як Парунакяна В. Є., Цвєтова Ю. М., Аксєнова І. Я., Соколова Л. М. та ін.

ВИСНОВКИ

В даній дипломній роботі розглянуті теоретичні аспекти аналізу міжнародної транспортної інфраструктури, проаналізовано сучасний стан транспортної інфраструктури Одеського регіону та визначено напрямки та перспективи подальшого розвитку та поглиблення включення Одеського регіону у міжнародну транспортну інфраструктуру.

До міжнародної транспортної інфраструктури входять: мережа шляхів сполучення (сухопутних, водних, повітряних, електронних), рухомий склад усіх видів транспорту, транспортні корпорації, що організують комерційну та інвестиційну діяльність у цій галузі, люди, які працюють на транспорті. Всі види транспорту та усі ланки транспортного процесу в їх взаємодії на національному, міжнародному, міжконтинентальному та глобальному рівнях складають світову транспортну систему. Розвиток транспорту та транспортної системи впливає на прилеглу територію, прискорюючи економічний розвиток. Території, забезпечені транспортною інфраструктурою, є більш привабливими для багатьох видів діяльності.

У Розділі 2 був проаналізований сучасний стан транспортної інфраструктури Одеського регіону. Транспортний комплекс Одещини представлений усіма видами транспорту – залізничним, автомобільним, трубопровідним, водним (морським та річковим) та авіаційним. У 2016 році відбулося скорочення обсягів вантажообороту та зростання обсягів пасажирообороту у порівнянні з 2015 роком. Проте, за кілька місяців 2017 року у порівнянні з початком 2016 року вантажооборот зріс, а пасажирооборот – навпаки – понизив показники. Одеська область приваблива наявністю виходу до моря, а головна особливість Одеської залізниці – її приморське і прикордонне положення. Таким чином, у тандемі залізниця та морські порти утворюють потужний транзитний центр. Через нього забезпечуються зовнішні транспортно-економічні зв'язки з більш ніж 100 країнами світу. Головною метою даної роботи було проаналізувати включення

Одеського регіону у міжнародну транспортну інфраструктуру та подальші перспективи цього процесу.

З огляду на це, я виокремила такі переваги Одеського регіону в даній сфері:

- вигідне географічне розташування;
- наявність усіх видів транспорту;
- декілька морських портів на території області.;
- аеропорт, що модернізується;
- великий транзитний потенціал;
- лідер ринку міжнародних експедиторських послуг

Проте, інтеграція транспортної системи у міжнародну вимагає певних заходів та змін. Окрім того, курс на європейську інтеграцію ставить принципово нові завдання щодо інтеграції транспортної системи України в Транс'європейську мережу (ТЄМ-Т), гармонізації законодавства та адаптації до європейських норм і стандартів. Для цього мною були проаналізовані проблеми транспортної інфраструктури Одеського регіону. В даний час транспортна система Одеського регіону не спроможна забезпечити достатній обсяг перевезень. Внаслідок недостатнього розвитку нормативно – правової бази і низького інвестиційного потенціалу транспортно – дорожнього комплексу збільшується знос технічних засобів, погіршується їх структура, не забезпечується належна безпека руху. Все це в умовах жорсткої конкуренції призводить до витіснення українських перевізників з міжнародних ринків транспортних послуг. Окрім цієї проблеми існує також проблема втрати транзитних потоків, що є великою загрозою для Одеського регіону щодо статусу міжнародного транспортного центру. Відбувається це через огляд, який має пройти контейнер. В Європі дозволяється проводити огляд тільки у надзвичайних випадках: при виявленні нелегальних емігрантів, зброї, наркотиків. У той час в портах Одеського регіону окремо відбуваються недозволені затримки з боку контролюючих органів, що призводить до відходу транзиту з портів. Проблеми високої вартості послуг перевалки, термінальних витрат також не додають Одеським портам клієнтів. Таким чином, наявні транспортні потоки обходять Одеський регіон та Україну в цілому,

віддаючи перевагу напрямкам з більш сприятливими умовами перетину кордонів та митного оформлення вантажів.

Окрім проблем в морській галузі існують також важливі проблеми, які потребують рішення, й в інших галузях. Ще однією важливою проблемою є ширина залізничної колії, яка не співпадає з європейською. У Європі діє єдина залізнична система та ширина європейської колії складає 1435 мм, у той час як української – 1524мм. На кордоні з європейськими державами наразі існують складні системи переведення локомотивів і рухомого складу поїздів з колії на колію, що значно знижує ефективність роботи залізничного транспорту, зокрема в часі. Також інфраструктурні об'єкти вважаються застарілими та потребують оновлення. Автомобільні дороги, які пролегають скрізь Одеський регіон, також не відповідають європейським стандартам за багатьма показниками: швидкість пересування, навантаження на вісь, забезпеченність сучасними дорожними знаками та розміткою, необхідною кількістю пунктів технічної і медичної допомоги, харчування та відпочинку, телефонного зв'язку.

Отже, проблеми, що присутні кожному виду транспорту та мають бути вирішені на шляху до включення Одеського регіону у міжнародну транспортну інфраструктуру: значний знос основних виробничих фондів, зокрема рухомого складу, недостатній обсяг інвестицій, необхідних для оновлення та забезпечення інноваційного розвитку матеріально-технічної бази галузі, обмеженість бюджетного фінансування та амортизаційних відрахувань, недосконалість механізму лізингу, низький рівень використання транзитного потенціалу держави.

Окрім фізичних проблем, існує також проблема адаптації українського законодавства до європейського. Але в цьому напрямку держава приймає активну участь.

Щодо поліпшення стану транспортної інфраструктури Одеського регіону та активізації процесу включення її у міжнародну транспортну інфраструктуру існує багато проектів, зокрема, Транспортна стратегія до 2023 року та Стратегія соціально – економічного розвитку регіону до 2020 року.

Якщо втілити у життя усі проаналізовані у дипломній роботі проекти, то можливі такі результати цієї діяльності: економічний розвиток смуги прилеглої до траси території шириною 80-130 км; зростання окремих секторів економіки через державне замовлення на дорожньо – будівельні матеріали, машини і механізми; зменшення негативного впливу на навколишнє середовище; підвищення рівня обслуговування водіїв, пасажирів та автотранспорту; збільшення вантадопотоків та пасажиропотоків; підвищення транзитного потенціалу; можливість створення логістичного хабу; збільшення кулької робочих місць щонайменше на 10% у 2017 році, підвищення обсягу транспортних перевезень на 20% та надходжень до обласного та місцевих бюджетів, поліпшення інвестиційного клімату та збільшення обсягів інвестицій.

Таким чином, мета роботи була досягнута за допомогою виконання окреслених завдань, був детально проаналізований стан транспортної інфраструктури Одеського регіону та, спираючись на результати аналізу, були запропоновані шляхи покращення стану та напрямки поглиблення включення регіону у міжнародну транспортну інфраструктуру. Запропоновані заходи мають економічну ефективність та перспективи подальшого впровадження на території Одеської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Советский энциклопедический словарь/ Гл. ред. А.М. Прохоров – М.: «Советская энциклопедия», 1983. – 1600 с. 1, с. 499
2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.
3. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т.1. – Кн.1: Процесс производства капитала// Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – Т.23. – М.: Госполитиздат, 1960. – С.43-784
4. Юрченко С.А. Инфраструктура мира/ С.А. Юрченко. – Харьков: ХНУ, 2006. – 328 с.
5. Навчальний посібник «Загальний курс транспорту. Частина 2». Автори Л.Ю. Яцківський, Д.В. Зееркалов. Режим доступу: <http://ut.nmu.org.ua/ua/information-to-student/electronic-library/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83.pdf>
6. Стаття «Науково – методичні аспекти дослідження поняття «інфраструктура» як економічної категорії», Рекуненко І.І. Режим доступу: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwixko_IutvSAhWKfYwKHTjZBP4QFghBMAY&url=http%3A%2F%2Fdspace.uabs.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F8455%2F3%2FNaukovo-method%2520aspekty%2520doslilgennya%2520ponyattya.doc&usg=AFQjCNHc0US66ZaFB7s-S9k1ldNOeinAfg
7. Голиков А. П. Вступ до економічної і соціальної географії [Текст] : підручник / А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К.: Либідь, 1997. – 320 с.
8. «Економічна теорія», С.С. Носова, 2008 рік. Режим доступу: <http://epi.cc.ua/371-infrastruktura-opredelenie-spetsificheskie-25041.html>

9. Максимова, С.Ю. Инновационные технологии в управлении развитием транспортно-логистической инфраструктуры региона: [Текст] / С.Ю. Максимова и др. // Инновации в экономике, управлении и образовании: монография. – Ставрополь: СИЭУ ФПГТУ, 2009.
10. Соколова О. Є. Проблеми управління логістичною інфраструктурою підприємств / О. Є. 2. Соколова // Проблеми системного підходу в економіці: [електор. наук. фах. вид]. – 2007. – Вип. 2. – режим доступу: [/http://www.nbu.gov.ua/ejournals/PSPE/2007-2/index.html](http://www.nbu.gov.ua/ejournals/PSPE/2007-2/index.html)
11. Ткаченко Н. Ю. Транспортна інфраструктура: сутність, функції та роль у забезпеченні економічних процесів/ Н. Ю. Ткаченко // Вісник ДонДУЕТ. Сер. Екон. науки.- 2006.- №4 (32).-С.56-61.
12. Пікулик О. Б. Пріоритетні напрями розвитку транспортної системи Західного регіону України в умовах європейської інтеграції / Пікулик О. Б. // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2008. – № 7. – С. 284–291. (Серія : Економічні науки)
13. Стаття логістичної компанії «НЕОЛІТ». Режим доступу: <https://neolit.ua/ua/articles/mirovaja-transportnaja-infrastruktura>
14. Ломакин В.К. Мировая экономика. - М.: ЮНИТИ, 2000. - С.97
15. Хахлюк А.М. Інфраструктурні галузі у світовому господарстві // В кн. Світова економіка за ред. Філіпенка А.С. - К.: Либідь, 2001. - С.275.
16. Пыжев И. С. Институциональный подход к исследованию инфраструктуры жизнедеятельности населения макроэкономического уровня / И. С. Пыжев, В. Н. Руцкий // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. Выпуск 40-2. – Донецк: ДонНТУ, 2011. – С. 232-237.
17. Інтелектуальний капітал підприємств АПК в регіональній інноваційній системі: Монографія / Г. В. Жаворонкова, В. О. Жаворонков, Д. М. Соковніна, Л.

Ю. Мельник, М. О. Гоменюк / за ред. д. е. н. Г. В. Жаворонкової. – Умань: Видавець «Сочинський», 2012. – 550 с.

18. Садловська І. П. Стратегічне управління національною транспортною інфраструктурою України: Монографія. – К.: П. П. «Сердюк В. Л.», 2011. – 356 с.

19. Хоменко Я. В. Стратегія сталого економічного зростання регіонів України. – Донецьк: ТОВ «ДРУК ІНФО», 2008. – 389 с.

20. Никифорчук О. І. Інструменти та механізми модернізації транспортної інфраструктури / О.І. Никифорчук // Економіка і прогнозування. - № 3. – К., 2012. – С. 64-78.

21. Л.Л. Сотниченко. Моніторинг та оцінка як головні інструменти механізму управління розвитком регіональної інфраструктури // Економічна наука. – Економіка та держава № 11 (2015 р). – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2015/17.pdf

22. Дорошенко В. І. Основні показники та індикатори функціонування пасажирської автотранспортної системи // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка / В. І. Дорошенко, К. Д. Діденко. — Географія. — № 51. — 2005. — С. 35–36.

23. Семина И. А. Теоретико-методологические подходы к изучению транспортной инфраструктуры региона. Экономические, социально-политические и экологические аспекты исследования геосистем / И. А. Семина. — Вып. 4. — Саранск, 2000. — С. 78–82.

24. П.О. Яновський, О.М. Матійчик. Оцінка доступності пасажирського транспорту на регіональному рівні // Наукоємні технології, №3 2013

25. Сотниченко Л.Л. Визначення рівня розвитку інфраструктури регіонів України //Фінанси, учет, банки №1 (20) 2014г.

26. Ковальська Л.Л., Савош Л.В., Павлюк Л.В. Транзитний потенціал регіону: оцінка та напрями оптимізації// Економічний часопис – XXI, 3-4(1)'2014

27. Види транспорту, що входять до складу транспортної системи//Луцький національний технічний університет //Режим доступу: <http://elib.lutsk-ntu.com.ua/book/mbf/auto/2014/14-04/page10.html>
28. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року (актуалізована). – 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oda.odessa.gov.ua/files/oda/dod_do_r_shennya_straten_ya_2020.pdf
29. Дергачев В.А. Украина: нешелковый путь. Геополитическая трансформация международных транспортных коридоров // Судоходство. – 2006, - №7-8, - с.8-9
30. Головне управління статистики в Одеській області / Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
31. Яцківський Л.Ю., Зеркалов Д.В. Загальний курс транспорту. Книга2 – Арістей,2007, 504с
32. Управління транспортно – комунікаційної інфраструктури / Режим доступу: <http://morhoz.odessa.gov.ua/>
33. В.А. Дергачев, Э.А. Черничко // Геоэкономическая трансформация международных транспортных коридоров. – Одесса:Феникс, 2007
34. Украинские железные дороги на международном рынке транспортных услуг. – К.: Магистраль,2006
35. Представництво України про Європейському Союзі та Європейському співтоваристві з Атомної енергії / Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/sectoral-dialogue/transport>
36. Європейська правда: Все про європейську інтеграцію України / Режим доступу: https://www.eurointegration.com.ua/experts/2017/05/5/7065323/view_print/
37. Транспортна стратегія України до 2020 року / Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/content/strategiya-2015.html>
38. Міністерство інфраструктури України / Режим доступу: <http://mtu.gov.ua>
39. Транспортний комплекс України: національна доповідь / Берестеннікова О.М. та ін. ; за ред. Котлубая О.М.. –Одеса: ІПРЕЕД НАНУ, 2014. – 177с.

40. Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінка та очікування бізнесу, 2017 рік / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій / Режим доступу: <http://www.ier.com.ua/ua/institute/news?pid=5587>

41. Інфраструктурні проекти в галузі водного транспорту. Міністерство інфраструктури України. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/content/infrasturktur-ni-proekti-v-galuzi-vodnogo-transportu.html#izmailport>

42. Щодо стану імплементації Угоди про Асоціацію. Міністерство інфраструктури України. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/content/shchodo-stanu-implementacii-ugodi-pro-asociaciyu.html>

43. Ильченко С.В. Украина в мировой транспортной системе: перспективы функционирования и развития: монография / НАН Украины, Инт-т проблем рынка и эконом. – эколог. исследований, Одесса, 2012 – 456 с.

44. Транспортна стратегія України на період до 2020 року. Режим доступу: http://morhoz.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/transport_strategy_ua.pdf

45. Навчальний посібник «Загальний курс транспорту. Частина 2». Автори Л.Ю. Яцківський, Д.В. Зееркалов. Режим доступу: [http://ut.nmu.org.ua/ua/information-to-student/electronic-](http://ut.nmu.org.ua/ua/information-to-student/electronic-library/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83.pdf)

[library/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83.pdf](http://ut.nmu.org.ua/ua/information-to-student/electronic-library/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83.pdf)

46. Державна цільова програма розвитку аеропортів до 2023 року. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/files/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D1%86%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%B0%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%96%D0%B2%20%D0%B4%D0%BE%202023%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83.pdf>